

Rie
Reinderhoff

Korver

C. TH. JONGE JAN-
DE GROOT

MANKE HARMKE

G.F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

MANKE HARMKE

TEKENINGEN VAN RIE REINDERHOFF

Rie
Reinderhoff

MANKE HARMKE

DOOR

C. TH. JONGEJAN-DE GROOT

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

I. MANKE HARMKE

Harmke.... Manke Harmke zat op een paaltje en knoopte de veters van zijn hoge rijgschoenen nog eens extra stevig vast, alsof dat hem steun kon geven op de lange, zonnige veldweg, die hij nog te lopen had, eer hij thuis zou zijn.

Dan keek hij verdrietig naar de troep jongens, die stoelend en haasje-over-spelend voor hem uitholden. Geert, zijn broer, was er ook bij. Die was niet mank, die was wel een hoofd groter dan hij, al was hij een jaar jonger.

„Zo Harmke, zit je te treuren, omdat je vandaag voor 't eerst weer in de schoolbanken hebt gezeten?”

De jongen zwaaide tegen meester, die daar lachend voorbijfietste en schudde het hoofd. Neen, Harmke was blij, dat de school weer was begonnen. Als hij in de bank zat, was hij immers net als de anderen en niemand zag wat bijzonders aan hem.

„Za'k bij je blijven?” had zijn broer gevraagd.

Maar Harmke had gezegd, dat hij maar met de andere jongens mee moest spelen en hollen en draven en dat hij op hem wachten moest bij het huis van Libbe Veenstra, aan het eind van de veldweg.

„Draag jij de suiker dan ook?” had Geert gebedeld.

„Ja, anders gaat 't weer net als de vorige keer,” had

Harmke gelachen. „De suikertoet geknapt en de suiker in je kniekousen beland.”

Harmke voelde eens aan de suikerzak, die veilig in zijn blouse geborgen zat. Dan stond hij op, borg zijn handen diep in de zakken en ging weer op stap.

Boem.... boem.... boem.

Zwaar bonkte de rechtervoet van het kereltje over het harde grint. Telkens zakte zijn magere lijf in de heup door en zijn linkervoet sleepte wat mee.

Nee, met dat been van Harmke was 't niets gedaan.

Dat vond Gart-Jan, de knecht van boer Groters, zeker ook. Hij kruide zijn kruiwagen met wortels over de weg en hield stil, toen hij Harmke ingehaald had.

„Wil je in me ekiepasie, Hermke?”

Harmke keek opzij en kreeg een kleur van blijdschap. Dat was even een onverwacht pleziertje! Gart-Jan legde een jute zak over de wortels en hielp Harmke op de wagen.

„Is 't niet te zwaar voor je, Gart-Jan?”

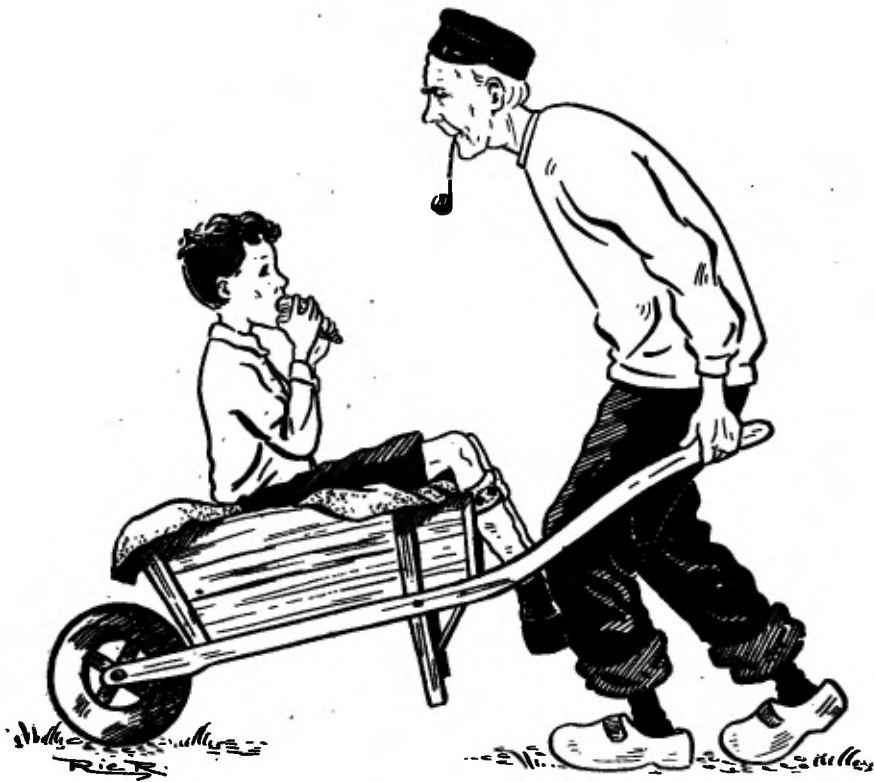
„Zo'n mug als jij kan 'k nog wel kruien, al ben 'k zeventig. Als je soms zin heb in een peêtje, dan ga je gang maar.”

Harmke peuterde een wortel onder de zak vandaan en wreef hem af aan de mouw van zijn bloese. Dan pelde hij met z'n tanden de gele schil af.

„Ik krijg zand tussen me tanden,” lachte hij.

„Da's niks, zand schuurt de maag. Vieze verkens worre niet vet. As ie een viesneusie bin, wor-ie nooit van z'n Ieve een dikzak.”

Al knabbelend liet Harmke zich over de weg kruien.

Jammer, dat de jongens hem nu niet zagen. Dan konden ze op hem ook eens jaloers zijn.

Hè, wat ging dat gauw. Daar waren ze al bij de smederij van baas Frowein.

„Hallo Gart-Jan, wat heb-ie nou voor een vrachtje op je wagen? Je zweet d'r van.”

De oude knecht liet de duwers even in de zeelt hangen en veegde zich met een zakdoek over het voorhoofd.

„Kiek-ie arders zelf maor eens in de spiegel, baos. 't Waoter loopt je met straoltjes langs je gezicht.”

„Ik heb het ook zo druk, man. Al die soldaten in 't dorp met hun paarden. 't Geeft een hoop gezelligheid en drukte. Alleen hoop ik maar, dat 't geen oorlog wordt. Hier niet en in de andere landen ook niet.”

„Geve God van niet, baos,” zei Gart-Jan en nam zijn kruiwagen weer op.

Oorlog... wat hoorde je daar toch dikwijls over praten, dacht Harmke. Er dreigde een oorlog in Europa, had meester verteld en daarom lagen er hier in hun dorpje, dat dicht bij de grens lag, zoveel soldaten. Ze moesten de grens bewaken.

„Kijk daar eens, Gart-Jan. Die bomen hebben een ceintuur om gekregen.”

Maar de oude knecht lachte daar niet om.

„D'r zit dienemiet om die bomen, jong en dat is gevaarlijk spul.”

„Daarom worden die bomen zeker ook bewaakt,” zei Harmke. „En als er een vijand over de grens zou

komen, dan gingen al die bomen de lucht in, hè Gart-Jan?"

„Geve God van niet, jonge,” zei Gart-Jan weer.

Harmke moest er aan denken, hoe het er uit zou zien, als al die prachtige bomen kris-kras over de weg zouden liggen en hij rilde.

„Hallo, die Harmke.”

Harmke schrok op uit zijn gedachten. In de vensterbank van Libbe's huis zat Geert te wachten. Hij hijgde nog van het hollen.

„Daar is me broer, Gart-Jan. Dan ga 'k verder maar lopen en vriendelijk bedankt.”

Toen het ventje van de kruiwagen afwipte, keek Geert naar de afgeknabbelde wortel in de handen van zijn broertje. Dan wreef hij veelbetekenend over zijn maag.

„Hier heb je de helft,” zei Harmke.

„Vond je 't niet saai, dat ik niet bij je bleef?” vroeg Geert, terwijl hij een fikse beet van de wortel nam.

„Dit keer helemaal niet. 'k Mocht immers meerijden met Gart-Jan.”

„Vanavond ga 'k niet meer weg, hoor,” beloofde zijn broer. „Vanavond gaan we postzegels plakken.”

„En dan vragen we vader weer, of hij voorleest,” zei Harmke en er kwam glans in zijn ogen.

Die glans werd nog dieper, toen hij bij een draai van de weg moeder zag.

Moeder, die in het tuintje al uit stond te kijken naar haar jongens.

Boem — boem — boem. . . .

Zo vlug als ze maar konden, stumperden Harmke's voeten naar zijn moeder toe.

„Moeke. . . .”

„Ben je daar, jongen? Heb je 't warm gehad?”

Met haar blauwe voorschoot veegde ze zijn bezweet gezicht af. Geert stond al in het gangetje.

„Voeten vegen, Geert!”

„Ja, moeder.”

Over het gebogen hoofd van Harmke keken moeders ogen naar Geert.

„Ja, Harmke wordt vertroeteld, want hij heeft 't nodig. Maar jij bent ook moeders jongen, hoor,” zeiden die ogen.

En Geert's knikje terug was kort en krachtig.

„Oké, moeder!” betekende dat knikje. Harmke moet een schreefje voor hebben om zijn benen.

Moeder en Geert begrepen elkaar wel zonder woorden.

II. EEN KNUSSE AVOND

Hoe denken mijn jongens erover?" Harmke zag moeders veelbetekenende blik naar de klok en trok haar bij haar rok naar zich toe.

„Moeke, nog een uurtje. . . . 't is zo gezellig.”

„Kleine vleierd,” lachte moeder. „Een half uurtje dan. Ik moet even naar 't dorp om nog wat boodschappen te doen voor morgen en Maandag. Maar als ik terugkom. . . .”

Harmke zat achterover geleund in moeders stoel. Het kleine theecomfoortje, dat op tafel brandde, gaf nog zoveel licht op de tafel, dat Geert postzegels kon plakken. Harmke deed niets. Die zat zo maar wat te genieten van de Zaterdagavond-gezelligheid.

Tik-tak. . . . , zei de klok.

In de keuken begon de waterketel zachtjes te zingen. Harmke had zoveel fijne dingen om aan te denken. Maandag zou hij jarig zijn en omdat Vader dit jaar weer werk had, kreeg hij een cadeautje ook. Hij mocht een verlanglijstje maken en moeder zou een taart bakken.

Achter de tafel zat vader. In zijn schoongestroken overhemd zat hij zijn pijpje te roken. Pf. . . . pfff. Bij ieder trekje lichtte de pijpekop op.

„Leest vader nog even voor?”

„Hè ja, vader, hoe die soldaten van Napoleon terugkwamen uit Moskou,” bedelde Geert.

Vader stond op en nam uit het boekenrekje een rood bandje. „Herinneringen van een loteling,” heette het boekje.

„k Zal maar bij het raam gaan zitten,” zei vader, „want ’t is nog wel wat vroeg om ’t licht op te steken.”

Hij begon te lezen en Harmke en Geert luisterden naar de lotgevallen van den Hollandsen soldaat, die zich gewond voortsleepte door de eindeloze sneeuw- en ijsvelden van Rusland. Ze kenden het verhaal wèl. Vader had het hun wel eens meer voorgelezen, maar ’t verveelde den jongens nooit er weer naar te luisteren.

... Toen de soldaat Consciënce, uitgeput door wondkoorts, niet verder kon, smeekte hij God om redding en... hij werd gered...

„Zou dat verhaal echt gebeurd zijn, vader?” vroeg Harmke, toen vader even uitrustte.

„Ik weet ’t niet, jongen, maar stellig hebben in die tijd veel van onze Hollandse jongens die onheilstocht meegemaakt.”

„Hè, gelukkig, dat dat nu allemaal voorbij is,” ze. Geert. „Ik ben maar blij, dat wij nu leven.”

Vaders gezicht kreeg een peinzende uitdrukking. Dan zei hij zacht:

„Misschien wachten ons nog zwaarder beproevingen, m'n jongen. Wie zal dat zeggen?”

Harmke rilde. Nu had vader ook weer gezinspeeld op een mogelijke oorlog.

„Maar als er nu weer oorlog kwam, dan zouden de soldaten toch niet zo door de kou hoeven te trekken,” zei Geert. „'t Zou nu niet zo erg zijn als tóén.”

Vader legde zijn hand op Geert's mond en zei: „Stil jongen, een oorlog is altijd verschrikkelijk. We kunnen ons niet voorstellen, hoè verschrikkelijk. Maar dezelfde God, bij wien Consciënce hulp zocht, leeft nu nog. En daarom kunnen we gerust zijn, wat er ook om ons heen gebeurt. Oorlog of vrede, het is alles in Gods hand.”

Van verder lezen kwam niets meer. Moeder was binnengekomen en had het licht opgedraaid. Zij deed haar omslagdoek af en zette de boodschappenmand op tafel.

„En nu als de wind naar bed, jongens,” zei ze. „'k Ben veel langer weggebleven dan ik van plan was.”

„Je moeder heeft haar tijd verbabbeld,” plaagde vader.

Maar moeder lachte niet om dit grapje.

„'t Was overal zo druk in de winkels. De mensen zeg-

gen, dat er mobilisatie komt.”

„Zo ver is 't nog niet,” zei vader. „Laten we maar rustig de dingen afwachten, die komen.”

Mobilisatie. . . . dan zouden alle soldaten opgeroepen worden.

Vader scheen toch niet zo gerust te zijn als hij wel wilde doen voorkomen.

„Als ik eens weg moest, zouden mijn spullen dan in orde zijn, moeder?” vroeg hij.

Moeder knikte en begon de boodschappen op tafel te leggen. Geert voelde aan de zakjes en stootte zijn broertje aan.

„Harm, joh, allemaal dingen voor je taart, Maandag. Hier, de sucade, alsjeblieft, een grote klomp. Die mag ik in stukjes snijden.”

Maar Harmke's ogen keken over de zakjes heen. Zijn gezicht stond zo ernstig. Vader weg. . . . Vader soldaat.

„Vader kan niet gemist worden op de fabriek,” bedacht Geert. „Hem zullen ze wel thuis laten.”

Maar moeder schudde het hoofd.

„Wie kan er wel gemist worden, jongen? Als 't vaderland in nood is, wordt er niet gevraagd, wie er gemist kan worden.”

„Geen lawaai maken, jongens,” waarschuwde vader. „Stilletjes gaan slapen, hoor.”

Maar die waarschuwing was dit keer overbodig. Want Geert viel om van de slaap en Harmke. . . . Neen, Harmke kon de slaap niet vatten. Die lag met grote, open ogen te denken aan de oorlog en hij was zo bang. . . .

Hij was zeker vergeten, wat vader gezegd had. Als je er maar aan dacht, dat je met al je noden tot God kon gaan, dan had ook een oorlog zijn verschrikkingen verloren.

Toen het kereltje eindelijk in slaap viel, droomde hij, dat hij door een eindeloos sneeuwveld liep. En zijn been, zijn manke been wilde niet voort.

Toen hij 's morgens Geert zijn droom vertelde, zei deze lachend: „Nou joh, die droom was vast bedrog, want jij hoeft nooit soldaat te worden hoor, met je voet.”

Als Geert nu maar niet dacht, dat dit voor zijn broertje een troost was.

Soldaat zijn en weg moeten van huis en haard, dat kostte opoffering. Maar je hele leven een kruk te moeten zijn, dat was nog veel erger.

III. HARMKE'S VERJAARDAG

Ziezo, nu gaan we, voor we aan 't werk gaan, eventjes Harmke's verjaardag vieren. Harmke, kom op met dat lekkers uit je vakje."

Met een kleur als vuur haalde Harmke de grote, witte zak uit zijn kastje. Hij mocht vandaag tracteren. Dat kon ook al, omdat vader weer werk had.

„Ik eerst, Harmke? Hoeveel mag ik er? Twee van die heerlijke suikerkaakjes?" vroeg meester.

De jarige ging rond en terwijl zongen de kinderen uit volle borst:

„Er is er een jarig, hoera, hoera,
Je kunt het wel zien, dat is hij. . . ."

En bij dat „hij" priemden ze met hun vingers in Harmke's nek. Nu, je kon ook wel zien, dat het Harmke was, die jarig was. Hij glom gewoon van al de fijne dingen, die hij vandaag beleefd had. Om vijf uur was hij al wakker geweest. Hij had zijn broer wakker geschud, maar die was rechtop gaan zitten en had eens met zijn ogen geknipperd.

„Jo, 'k heb nog zo'n slaap," had hij gegeeuwd. „Weet je wat? Hier is je cadeautje en laat me nu nog een poosje maffen."

Van onder zijn kussen had hij een schooletui gehaald

voor Harmke. Pennen, rood en zwart potlood, van alles zat er in. En later had hij van vader en moeder nog een bestelauto gekregen. En het fijnste van die auto was, dat er twee lichtjes voorop zaten, die ècht branden konden. Binnen in de auto zat een zakbatterijtje en hij had van vader nog een reserve-batterij gekregen.

„Ziezo, Harmke, en nu krijg je nog een cadeautje van mij ook en dan gaan we aan 't werk.”

Meester liep naar de kast en Harmke wachtte met ongeduld. Zou hij soms net zo'n boekje krijgen als Hein Dovers? Die was gisteren jarig geweest.

„De goede Herder,” heette dat boekje.

Ja hoor, daar lag hetzelfde boekje al op Harmke's bank.

„Niet in lezen, hoor Harmke, anders komt er niets van je werk terecht,” waarschuwde meester.

Maar 't mocht wel op de bank blijven liggen. Dan kon hij kijken naar het plaatje, dat bovenop de kaft stond. De Heere Jezus zat er temidden van de kinderen en de discipelen stonden daar omheen. Er onder stond: Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet. . . .

De Heere Jezus had ook veel wonderen gedaan. Blinden ziende gemaakt en kreupelen genezen.

„Als de Heere Jezus nog op aarde geweest was, zou Hij

mij ook beter gemaakt hebben," had Harmke eens tegen moeder gezegd.

„Misschien wel, maar misschien had Hij ook wel gezegd: Harmke, het is voor jou beter, dat je dat beentje zo houdt," had moeder toen gezegd.

„Waarom zou dat dan juist voor mij beter zijn?"

„Dat kan de Heere Jezus alleen weten, Harmke. Hij beschikt alleen over je, wat het allerbeste voor je is." Hij had eens gezucht. Daar moest hij zich dan maar bij neerleggen, maar prettig was het niet altijd met zo'n sleepbeen door 't leven te moeten gaan.

„Doch al die dingen kon je altijd tegen den Heiland zeggen," had moeder nog gezegd. Als je 's avonds bad, was de Heere Jezus precies zo dicht bij je als bij die kinderen op dat plaatje. Ja, maar dan moest je niet een gebed zo afraffelen, dan moest je praten tegen den Heere net als tegen vader en moeder en dan kon Hij je helpen met alle dingen.

Hè, wat schrok Harmke me daar. De deur was opengegaan en de bovenmeester kwam binnen. Harmke boog zich onmiddellijk over zijn schrift en begon vlug te werken. Stel je voor, dat de bovenmeester eens over zijn schouder keek, zoals hij wel eens meer deed. En Harmke had nog geen regel op zijn papier.

Maar neen, hoor, meester De Visser keek helemaal niet naar de klas. Hij maakte geen enkel grapje. Hij

keek zo ernstig. Zacht fluisterde hij den meester wat in 't oor. Meester schrok daarvan. Dat zagen de kinderen duidelijk. En toen de bovenmeester weggegaan was, ging hun meester naar 't raam en bleef naar buiten kijken, zo lang.... zo lang....

Janneke Hooikaas maakte van de gelegenheid gebruik om af te kijken en Daantje Reuvers en Flip van Dalen vochten zo maar in de bank. Flauw om zo te keer te gaan, als meester even niet keek.

Maar toen meester zich eindelijk omdraaide, kregen ze nòg geen standje.

„Kalm zijn, jongens,” zei hij alleen.

Harmke was blij, toen de school uitging. Met zijn boekje onder de arm liep hij naast Geert de school uit. Nee, vandaag holde Geert niet met de anderen mee vooruit. Zijn broertje was jarig en samen gingen ze naar huis. Naar huis, waar met zeepletters op de spiegel stond: Leve onze Harmke!

„De taart is nu ook vast klaar, joh,” zei Geert. „Kun je er niet een stapje bovenop doen?”

Harmke probeerde de onwillige voet wat vlugger voort te slepen. Hij voelde echter direct een stekende pijnlijke moeheid en zei kregel: „Als het op vijf minuten aankomt, moet je maar doorlopen.”

Geert, verwonderd om de ongewone heftigheid van

zijn jarige broertje, suste: „Nee joh, die taart wacht wel en. . . .”

Hij brak zijn zin af en wees naar het gemeentehuis, waarvoor verscheidene mensen bijengroepten.

„Kijk eens wat een mensen. Er is vast wat te doen.”

„Kom nou maar mee,” zei Harmke wat ongerust. „Stel je voor, dat er weer een hond is overreden, net als toen voor de school. Toen stonden er ook zo'n hoop mensen te kijken.”

Schouderophalend liep Geert met zijn broertje mee. Harmke was wel een beetje kleinzerig, hoor. Welke jongen ging nou niet kijken, als er een oploopje was? Toen hun huis in zicht kwam, zuchtte Harmke teleurgesteld: „Moeder staat niet eens aan de deur.”

„Moeder moet natuurlijk op de taart letten, joh. Die komt zo warm uit de oven.”

Maar toen ze binnen kwamen, was moeder nergens te vinden. Zij was niet in de kamer en ook niet in 't kleine keukentje. De taart stond op tafel. Hè, wat rook die heerlijk. Fijne grote pruimen lagen er bovenop.

„Harmke, ruik eens. Zullen we eens even aan zo'n pruim likken?”

Maar zijn broertje had geen ogen voor de mooie taart. Waar was Moeder toch?

„Moe. . . . Moeder. . . .”

„Zijn jullie daar, jongens?”

Moeders stem kwam van de vliering. Wat zou zij daar nou uitspoken?

Geert stormde de trap op. Hup, in een wip was hij op de overloop en kroop hij even vlug het laddertje naar de vliering op.

„Let op de taart, Harmke, de poes is in de keuken.”

Er bleef Harmke niets anders over dan naar het keukentje te gaan. Hij trok een stoel bij de tafel en wachtte tot moeder en Geert beneden zouden komen. En dat duurde gelukkig niet lang. Maar wat was dat? Moeder bracht het soldatenpak van vader mee naar beneden en zijn koppel en zijn ransel.

„Vader moet opkomen,” zei Geert, trots dat hij de eerste was die het wist.

Harmke verbleekte van schrik.

„Moeder, moet vader de oorlog in?”

Moeder streefde in haar bedrijvigheid toch nog even haar zoontje over het haar.

„Dat gelukkig niet, kereltje. Maar de mobilisatie is afgekondigd en dat betekent, dat vader ook weg moet.” Dus vader moest weg. Harmke probeerde te vechten tegen zijn opkomende tranen, maar 't lukte hem niet. Zijn lip beefde en dikke tranen rolden over zijn wangen.

Moeder klopte hem op de schouder.

„Flink zijn, Harmke. Vader hoeft vandaag nog niet

weg. We kunnen eerst je verjaardag nog vieren.”
Zij zeide het met een verdrietig lachje. Harmke veegde met een punt van 't tafelkleedje zijn tranen af.
Zijn verjaardag vieren.... hoe konden ze zijn ver-

jaardag nog vieren, als vader morgen al weg moest?
Geert was heel wat flinker dan zijn oudere broertje.
Hij babbelde honderd uit over vaders schoenen, die ge-
poetst moesten worden en over het motgaatje, dat in
vaders jas was gekomen en over de mensen, die bij het
Gemeentehuis hadden gestaan.

Hij hapte van het stuk taart, dat moeder haar jongens had toegeschoven en slurpte van de heerlijke chocolademelk, die moeder in een pannetje achter op het fornuis had bewaard.

Harmke peuterde maar wat aan het lekkers. Gek, hij had er even erg naar verlangd als Geert, maar nu had hij er geen zin meer in.

Snelle voetstappen op het stenen klinkerpaadje. Daar was vader.

„Morgen moet ik weg, vrouw.”

„Dat heb ik al gehoord, vader, van vrouw Smulders. Haar man is van jouw lichting. Je pak ligt al klaar.”

Vaders gezicht stond zo verdrietig.

„We hebben 't niet gemakkelijk, moeder. Nu ik eindelijk weer werk heb, moet ik het achterlaten en jullie erbij.”

„Niet klagen, vader,” zei moeder zacht. „'t Is een moeilijke weg, maar een weg, die God ons laat gaan.”

Vader kneep Harmke's wang eens.

„Niet zo sip kijken, jongen. Vader gaat de wereld niet uit.”

Verwonderd keek hij naar de taart en de chocolademelk.

„Och, dat is waar ook. Harmke is nog altijd jarig. We zouden 't bijna vergeten door al die narigheid.”

Ter ere van Harmke's verjaardag aten ze niet zoals

anders in 't keukentje. Ze zaten om de tafel in de huiskamer en moeder had 't kleed op tafel gelegd met de geborduurde eendjes. Er was vlees op tafel en pudding met sinaasappelsaus.

Het werd een echte feestmaaltijd en de schalen kwamen best leeg.

Maar de jarige Harmke zelf nipte er maar van, net als van de taart. En zijn bestelauto met de echte lichtjes bleef in de kast.

's Avonds, als moeder kousen zat te stoppen en Geert zijn postzegels zat te plakken, zou vaders stoel leeg zijn. Vader zou niet meer voorlezen.

't Was of vader Harmke's gedachten kon raden.

....„Maar als ik thuis kom met verlof, dan zal het feest zijn,” zei hij.

IV. MEESTERS OPDRACHT

“..... Hé.....”
De jongens en meisjes uit Harmke's klas stonden op hun tenen voor de klassedeur en gluurden over de matglazen ruiten.

„Wat is er te zien?” vroeg Harmke.

„Meester in soldatenkleren,” riep Flip van Dalen. „Hij is heel hoog, want hij heeft sterren op zijn kraag.”

Ja, 't was waar. Flip had hen niet voor de mal gehou-

den. Daar stond de meester in soldatenkieren voor de klas.

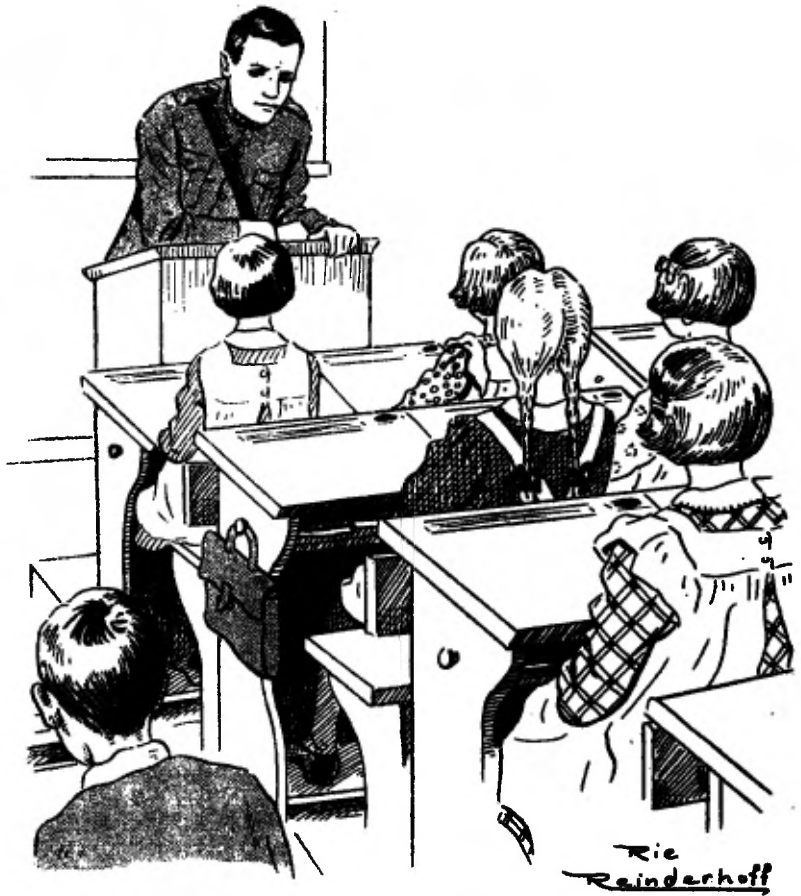
„Gaat u ook weg, meester?” vroeg Flip.

Maar meester gaf geen antwoord. Pas toen alle kinderen als muisjes in hun banken zaten, begon hij:

„Nog een uur blijf ik bij jullie, kinderen. Dan ga ik weg. Hoe lang ik weg zal blijven, weet ik niet, maar ik wil toch een boodschap voor jullie achterlaten. Meester gaat nu weg en er zullen heel wat vaders en grote broers van jullie vertrekken. We moeten gaan, omdat we geroepen worden om het vaderland te verdedigen. — En jullie? Wat hebben jullie met dit alles te maken? Is het alleen maar wat saaier geworden voor jullie, omdat al die bekende gezichten weg zijn en is er verder niets voor jullie veranderd?”

Meester boog zich vertrouwelijk over de lessenaar heen.

„Voor ik wegga, zal ik jullie een opdracht geven. Jullie moeten als kranige jongens en meisjes proberen de grote mensen te helpen. Jullie moeten alles doen, wat je hand vindt om te doen. En dat zal niet zo gemakkelijk zijn, hoor. Maar nodig is het wel. Er zullen zoveel lege plaatsen zijn en er zal zoveel werk ongedaan blijven liggen. Help ze thuis een handje en als ze je thuis niet nodig hebben, help dan waar je maar helpen kunt.”

Als muisjes zaten de kinderen. Flip van Dalen stak zijn vinger op.

„Ik kan iedere Maandag voor schooltijd het wasgoed ophalen voor moeder.”

Meester knikte lachend.

„Prachtig, jongen. Maar verder hoef ik het niet te weten, wat jullie van plan zijn te doen, want over een

uur ben ik al weg en ik wilde nog graag even voorlezen, dan krijgen we nog net het boek uit.”

Voorlezen! Wanneer meester op andere dagen dat woord genoemd had op zo'n onverwachte tijd, waren ze niet te houden geweest. Maar nu bleven ze rustig zitten. 't Was net, of de fijnste dingen geen waarde meer hadden.

Harmke vocht alweer met zijn tranen. Hij boog zich onder de bank om aan zijn schoenveter te peuteren, want niemand mocht zien, dat hij zich niet goed kon houden.

Toen ging meester weg en er kwam die middag geen ander toezicht.

De tussendeur naar de andere klas werd opengezet en de kinderen moesten rekenen op hun leien. En er was heus geen jongen nodig om de namen van lastige jongens of meisjes op het bord te schrijven.

Kranige jongens en meisjes moesten ze zijn en 't werk van anderen moesten ze verlichten. Dan moesten ze toch zeker beginnen nu te tonen, dat ze ook zonder meester rustig konden werken.

Harmke zat stil over zijn lei gebogen. Zijn griffel maakte sommetjes, maar erg dikwijls moest zijn vinger vlekken en vegen. Harmke dacht aan vaders lege stoel. Harmke dacht ook aan de woorden van meester. Zou hij moeder ook kunnen helpen? Hij werd zo gauw

moe en zijn been deed zo gauw pijn. Geert deed altijd alle boodschappen voor moeder.

Wat zou er voor een klein, mank jongetje te doen zijn?

V. VADER VERTREKT

Ziezo moeder, 'k geloof, dat alles in orde is en 't wordt mijn tijd."

„Je gaat zeker de jongens nog gedag zeggen, hè?" vroeg moeder. „'k Zou Harmke maar niet klaar wakker maken. Hij heeft gisteren zo lang liggen woelen voor hij in slaap viel. Om elf uur was hij nog wakker."

Vader stommelde bepakt en bezakt de trap op. Geert lag op zijn rug, z'n arm onder het hoofd. 't Was een lust om naar zijn rode appelwangen te kijken.

Zijn broertje lag met het gezicht naar de muur.

Vader ging aan de kant van Geert even op het ledikant zitten en schudde zijn zoontje even bij de arm.

„Geert. . . . Geert. . . . word eens wakker."

Geert sloeg de ogen op en keek verwonderd naar vaders uniform. Dan drong het plotseling tot hem door, dat vader weg moest. In een wip zat hij nu overeind.

„Vader, 'k mocht u toch wegbrengen."

„Ssst, m'n jongen, 't is veel te vroeg en 'k ga gelijk met buurman.”

Geert liet zich weer vallen en sloeg zijn armen om vaders hals.

„Dag vader, kom u gauw terug?”

„Zo gauw als ik kan en beloof jij me, dat je alles zult doen om moeder en Harmke te helpen? Jij moet een steun zijn voor die twee in mijn plaats, zal je?”

„Ja vader.”

Dan liep vader op zijn tenen om 't bed heen. Harmke sliep nog altijd. Zijn wimpers trilden alleen even.

't Was beter, dat Harmke niet wakker werd, had moeder gezegd.

Bezorgd keek vader naar 't witte gezichtje met de donkere kringen onder de ogen. Zacht drukte hij een kus op zijn voorhoofd.

Na nog even over Geerts haar gestreken te hebben, ging hij naar beneden.

Maar vader was niet zo rustig weggegaan, als hij Harmke's ogen had kunnen zien. Harmke's ogen, die nu niet meer gesloten waren. Die zo in-, indroef voor zich uit keken.

De kleine, witte handen grepen in de dekens en klemden zich daar wanhopig aan vast.

Hoor, daar sloeg het hekje dicht. Nu was vader weggegaan. O, dat was erg.

Maar de boodschap, die hij aan Geert gegeven had, was nog erger geweest voor Harmke. Geert moest in vaders plaats moeder helpen en zijn broertje.

En Harmke zelf? Die was zeker maar een nietsnut en een last.

Een snik schokte zijn tengere schoudertjes. Hij verborg zijn gezicht in 't kussen. Als Geert hem hoorde en wist, dat hij zich maar slapend gehouden had!

Doch Geert sliep alweer, snurkte zijn onderbroken slaap maar weer door.

Toen het tijd was voor de jongens om op te staan, keek moeder bezorgd naar Harmke's betrokken gezicht.

„Vader is weggegaan,” zei ze. „Hebben jullie nog gemerkt, dat hij jullie gedag is wezen zeggen?”

Harmke was maar blij, dat Geert zo luidruchtig antwoordde. Moeder merkte nu niet, dat hij geen antwoord gaf.

„Nou, of ik wakker was,” pochte Geert. „Wat was vader een kranige soldaat, hè moeder. 'k Was klaar wakker hoor en 't weet alles nog wel, wat hij gezegd heeft.”

Moeder moest lachen om het gewichtige gezicht, dat Geert zette.

Maar zij wist ook niet, dat vaders boodschap aan Geert zo'n groot verdriet voor Harmke betekend had.

VI. HARMKE. KRIJGT EEN 'TAAK

Jongens, vlug naar huis gaan, want 't kon wel eens zwaar weer worden."

"Harmke keek angstig naar de lucht. 't Was nog zo'n eind naar huis. Stel je voor, dat 't onweer hem overviel op de open weg. Meester had wel eens gezegd, dat dat heel gevaarlijk was.

Geert, die niet zo bang was uitgevallen, liep fluitend naast zijn broertje.

„Zouden we 't huis halen voor 't onweer?" vroeg Harmke.

„'t Zal wel, misschien worden we alleen maar een beetje nat, maar dat hindert niet. We zijn geen wasgoed." Opeens bleef hij staan.

„Zeg Harmke, over wasgoed gesproken. Moeders was hangt buiten en ze moest vanmiddag uit werken. Stel je voor, dat ze nog niet thuis is. Haar hele was zou kletsnat regenen. Zal ik maar vooruit hollen om het goed binnen te halen?"

Harmke knikte en als een pijl uit de boog vloog Geert weg. Het ventje keek naar de blauw-zwarte lucht achter zich. Juist flitste een bliksemschicht langs de dreigende wolken.

Een troepje jongens en meisjes liepen Harmke op een draf voorbij.

„Lopen joh, 't gaat onweren.”

Harmke probeerde vlugger vooruit te komen. Gelukkig, er was op de bliksemstraal geen slag gevolgd. Dan was 't onweer nog ver weg. Misschien dreef het nog wel over.

Boem — boem — boem . . .

Zonder dat Harmke het lichten gezien had, viel er een zware donderslag. Een lauwarme druppel viel op Harmke's gezicht.

Wild klopte zijn hart. Niet bang zijn . . . proberen hard te lopen. Hier was de smederij al, daarachter, diep het land in, lag het huisje van Gart-Jan. Gart-Jan, die altijd zo erg vriendelijk voor hem was. Waarom zou hij niet naar dat huisje gaan om te schuilen? Als Gart-Jan zelf niet thuis was, vond hij er zijn vrouw toch wel. En die kende hij ook goed.

Langs de smederij sloeg hij af en vond het paadje, dat naar het boerderijtje leidde.

Moeilijk sleepte zijn manke voetje door de mulle aarde. Bang was hij nu niet meer. Het dak van Gart-Jan's huisje was al zo dichtbij. 't Was of de inktzwarte lucht al minder dreigde door de gedachte, dat hij binnen een paar minuten beschut zou zijn.

Het lichtte weer heel erg. Maar Harmke hoefde nu niet meer te tellen, hoe lang het nog duurde eer de slag

kwam. Hier was het scheefgezakte hekje. Poes zat er naast.

„Kom poes, mee naar binnen,” zei Harmke bijna opgewekt. „We krijgen erg zwaar weer.”

Harmke liep om het huisje heen naar de achterdeur. Ha, daar stonden de klompen van zijn ouden vriend. Die was gelukkig thuis.

Hij klopte zachtjes op de deur, die naar de keuken voerde. Toen hij geen antwoord kreeg, deed hij de deur maar open en ging naar binnen.

Doch in de keuken was niemand. Maar die klompen van Gart-Jan dan?

„Stil maar, wiefke, stil maar. . . .”

Dat was de stem van Gart-Jan. Harmke liep het keukentje door en duwde pardoos de deur, die op een kier stond, wijd open.

Wat Harmke toen zag, deed hem het onweer vergeten. In een bedstede, omlijst door de roodgeblokte gordijntjes, zat de vrouw van Gart-Jan. Ze zat rechtop en ze hijgde zo erg! Haar handen hielden het nachtjak op de borst bij elkaar geklemd van benauwdheid.

Naast haar stond haar man. Hij hield een arm om haar heen geslagen en probeerde haar wat te laten drinken.

„Gart-Jan. . . .,” beefde Harmke's stem, „. . . .Gart-Jan. . . .”

Gart-Jan's oude, verweerde gezicht keerde zich naar het jongetje. Tranen biggelden over zijn wangen. Gart-Jan huilde. Een man huilde. Harmke had gedacht, dat dat niet kon.

„Och, mien jongske, bin-ie doar?” zei Gart-Jan. „Ge wordt mie van de Heme! 'ezonden. Mien Hannao. . . . ze sterft. . . . ze hef 't zo benauwd. Zoek gauw den dokter op, Harmke. Astoeblijf, mien jongske.”

Met wijd opengesperde ogen keek Harmke naar de bedstee, waar Hanna's lieve gezicht vertrokken was tot een blauwig masker.

„D'r is haost bie, mien jongske,” maande Gart-Jan.

Harmke wilde wat zeggen, maar zijn keel bracht helemaal geen geluid voort. Dan keerde hij zich om en liep het huisje uit.

Hij deed de deur open. 't Was nu zo donker en dreigend geworden. Hij rilde ervan. Hij durfde geen stap buiten de deur te zetten.

Zou hij teruggaan en zeggen tegen Gart-Jan, dat hij niet durfde, dat hij zo bang was. . . . zo bang?

De dokter? Die woonde aan de andere kant van het dorp!

Dan dacht Harmke ineens aan meesters woorden: „Help, waar je helpen kunt. . . . en gemakkelijk zal dat niet zijn.”

O, Harmke was bedroefd geweest. . . . omdat hij als

een klein mank jongetje niemand zou kunnen helpen. En nu kòn hij helpen. Hanna van Gart-Jan was zo ziek, dat ze misschien sterven zou. En hij moest den dokter halen.

Nu had hij een taak, zo mooi en zo groot als geen van die gezonde jongens.

Maar nu durfde hij niet....

Boem — boem — boem....

Harmke kneep stijf zijn ogen dicht. Dan, plotseling, wist hij door dat gebaar, hoe hij de moed zou krijgen om zijn boodschap te gaan doen.

Hij vouwde zijn handen en zei: „Heere Jezus, ik ben zo bang. Ik durf niet door het onweer. Help me toch.... O, help me toch.... Ik wil het zo graag doen, Heere Jezus, help me toch.”

VII. DE TAAK VOLBRACHT

Het was een erg zwaar onweer. Een onweer met bonkende slagen en fel verblindend licht. En geen regendruppel viel.

Rillend van angst strompelde Harmke door het veld. Hij kromp ineen bij iedere lichtflits en rilde bij het zware geluid van de rollende donder.

Hier was eindelijk de dorpsstraat. Die moest hij over-

steken. En dan weer het veld in. En op het veld was het 't gevaarlijkst.

Maar hij moest verder. . . . Hij had een taak.

„Hela, klein duimpie, zou je niet even schuilen?” riep de smid. „Dadelijk krijgen we een regenbui en dan word je kletsnat.”

Maar Harmke schudde het hoofd en ging verder. Die stem van den smid, die zo gewoon klonk, had hem even wat tot zichzelf gebracht.

Toen hij weer door het veld liep en de inktzwarte, dreigende lucht zag, die telkens verlicht werd door de felle bliksemstralen, durfde hij bijna niet verder. Hij moest hard lopen. Als hij maar weer op de weg was. Ginds bij de boom. Hij moest hard lopen. . . .

Hard lopen. . . . Maar dat kon hij juist niet.

Een felle wind stak op. Harmke's ogen werden verblind door het opgejaagde zand.

„Heere Jezus, help me. . . .”

Met gebogen hoofd strompelde Harmke weer voort. Zijn adem werd hem haast afgesneden.

Boem — boem — boem. . . .

„Heere Jezus, help me. . . .”

Daar gutste opeens het water uit de lucht. Een stortbui van wonder en geweld. Maar die regen, dat gaf niet. Wel dat lichten en die slagen!

Harmke kreunde en hield zijn handen voor zijn ge-

zicht. Voort moest hij, voort.... Hanna van Gart-Jan zou sterven en hij had een taak.

Hoe kwam Harmke bij het doktershuis? Had hij werkelijk de kracht gehad om die hele weg af te leggen? Harmke wist het zelf niet. Nat en doorweekt stond hij voor 't hek van het doktershuis. Hij hijgde en drukte de hand tegen zijn zijde, die pijnlijk stak.

Ziep.... ziep...., zei het water in zijn schoenen. En zijn kieltje plakte op zijn lijfje. Het water liep met stralen uit zijn haren.

Koud en stijf en doodmoe leunde Harmke tegen het hek. Dat hek moest open. Hanna van Gart-Jan... zijn taak....

„Och, arm schaap, wat ben je nat. Wie stuurt jou toch door dat weer?”

Bertha, de dienstbode van het doktershuis, maakte Harmke's handje los van de kruk en tilde hem pardoos over het hekje.

Daar was mevrouw van den dokter ook al. Ze kwam het huis uit. En dat was gevaarlijk. Het onweerde en en. . . .

Harmke's taak. . . . Zijn taak.

Met een hees stemmetje zei hij: „Hanna. . . . Hanna van Gart-Jan. Ze sterft. De dokter moet komen.”

Hij hoorde niet meer, wat Bertha antwoordde. Hij wist alleen, dat hij moe was en wilde rusten.

En dat hij wegzakte in een donkere, diepe put. . . .

VIII. TERUG NAAR GEERT

Met de handen in zijn zakken, lustig fluitend, liep Geert naar huis. Af en toe draafde hij een eindje. Het wasje van moeder moest in veiligheid gebracht worden.

Hij keek eens naar de lucht. 't Begon al te rommelen en de regen plenste soms neer, voor je er erg in had. In de verte kon hij al zien, dat er werkelijk wasgoed buiten hing. 't Was niet veel. Moeder had zeker de grootste helft al binnengehaald, voor ze wegging.

Handig haalde hij de stukken van de lijn. 't Was zeker

stijfselgoed. Het was zo hard en zo stijf.

Voorzichtig legde hij 't goed in vaders leunstoel. Toen liep hij naar buiten en keek naar boven. 't Zolderraampje stond open. Hij zou 't maar gaan sluiten, dan kon hij gelijk eens uitkijken, of zijn broertje al in 't zicht kwam.

Uit het zolderraampje geleund, keek hij naar de lucht. Oef, wat een bui. Maar Harmke was nog niet te zien. Als die niet vlug doorstapte, zou hij niet eens meer voor de bui binnen kunnen zijn. En hij was nog wel zo bang voor onweer.

Och, maar dan ging hij wel ergens schuilen. Er waren toch zoveel huizen in de dorpsstraat.

Een felle bliksemflits deed Geert van 't raam terugdeinzen. Vlug sloot hij het raam en ging naar beneden. Moeder gooide altijd een doek over het naaimachien. Zou hij dat ook maar doen?

Geert was niet bang, maar toch vond hij 't niet prettig zo helemaal alleen thuis te zijn.

Wat werd 't donker. Zou hij 't licht opsteken? Wat een raar onweer zonder regen. Was Harmke maar doorgelopen. Dan waren ze nu samen thuis geweest. Geert schrok op. Wat was dat? Hè gelukkig. Hij herademde. 't Begon te regenen. 't Was net, of 't nu zo beklemmend niet meer was. Wat een plensbui.

Met zijn neus tegen de ruit gedrukt keek Geert naar

het tuintje, waar 't water in neerplaste. Pijpestelen goot het.

Wat kwam daar een gekke grote paraplu aan. Iemand in een cape erachter. Wie zou er nu in dat weer naar hun huisje komen?

Geert schrok ervan. Neen maar, dat was moeder. Hè, fijn. Hij rukte de deur open en moeders gezicht straalde, toen ze hem zag staan.

„Allemaal geleende spullen,” lachte ze. „'k Had geen rust of duur, voor ik bij jullie was. 'k Voelde me zo ongerust. Harmke is zo bang. De boerin zei, dat ik

maar gauw naar jullie toe moest gaan."

„Harmke. . . . die. . . . is er niet," stotterde Geert.

't Leek opeens, of dat niet zo erg gewoon meer was.

Moeders gezicht verstrakte.

„Is Harmke er niet? Waar is hij dan?"

„Ik denk, dat hij is gaan schuilen."

„Zijn jullie dan niet samen uit school gekomen? Ben je niet bij hem gebleven?"

Het huilen stond Geert nader dan het lachen.

„Ik was bang, dat 't wasgoed nat zou worden en toen ben ik vooruit gelopen en toen is Harmke niet gekomen."

Moeder had haar cape weer omgeslagen.

„Ik moet weten, waar Harmke is," zei ze met een hese stem.

„Zal 'k meegaan, moeder?"

„Nee, blijf jij maar hier. 't Is mogelijk, dat hij immers nog thuiskomt."

De paraplu liet moeder achter. Ze moest zo hard mogelijk kunnen lopen. Ze moest te weten zien te komen, waar haar kleine tere kereltje was. Hij was zo bang voor onweer en zo verlegen. Hoe zou hij de moed gevonden hebben bij iemand te gaan schuilen?

Zo vlug zij kon, ijldde ze over de weg, die naar 't dorp leidde. Kletsnat werd haar onbeschutte hoofd. Ze liep midden in de onweersbui, maar 't deerde haar niet. O,

ze moest weten, waar haar kleine Harmke was.

Links en rechts van de weg keek ze, of ze verwachtte hem te vinden tussen de stoppels van het korenveld.

„Harmke. . . . Harmke. . . .” steunde zij.

Hier waren de eerste huizen van het dorp. Links en rechts keek ze naar de ramen met de witte gordijntjes en de rode geraniums. Was haar kereltje in een van die huizen? Ze kon toch niet huis aan huis gaan vragen?

„Ha, vrouw Homans.”

In de open deur van de smederij stond baas Frowein geleund. Hij trok genoeglijk aan zijn pijpje en knikte Harmke's moeder vriendelijk toe.

„Geen mooi weer om boodschappen te doen, vrouw Homans. Maar we hebben 't ergste gehad.”

„Baas Frowein, hebt u mijn zoontje ook gezien? Hij is niet thuis gekomen uit school. 'k Maak me zo ongerust over hem.”

„Kleine Harmke? Ja zeker heb ik dien gezien. Ik heb hem nog gevraagd, of hij hier schuilen wilde voor de bui, maar hij schudde van neen.”

„Maar dan had ik hem toch tegen moeten komen. Hij is nog niet thuis.”

„O, maar hij ging ook niet in de richting van zijn huis. Tussen de huizen door liep hij 't veld in.”

Moeder werd zo wit als een doek. De smid zag haar

grote ontstelde ogen en trok zijn leren schootsvel over 't hoofd.

„Ga maar naar binnen en drink een kopje thee, mens. Dan zal ik er wel op uit gaan om hem te zoeken. Maak je geen zorgen voor de tijd.”

„Nee, ik ga in ieder geval mee. 'k Zou rust noch duur hebben daar binnen.”

Achter elkander stapten ze door het weggetje, dat Harmke gelopen had. Zijn spoor was nog duidelijk te zien. De rechtervoet- indruk was dieper dan de linker.

„Wat wilde hij toch? Waarom is hij niet naar huis gegaan?”

Toen ze weer op de grote weg beland waren, stonden ze stil en keken om zich heen. Nu konden ze 't spoor van Harmke niet verder volgen.

Daar kwam een soldaat aan. Hij stapte van zijn fiets, salueerde en vroeg: „Kunt u mij ook de kortste weg wijzen naar Homans? Ik moet daar een boodschap heen brengen.”

Moeder greep den soldaat bij de arm.

„Zeg me direct wat er is. . . . mijn jongetje. . . . Is er een ongeluk gebeurd?”

De soldaat schudde het hoofd.

„Welneen, iets ergs in geen geval. Uw jongetje ligt bij den dokter. Hij is een boodschap komen brengen van een boerenarbeider. De dokter was niet thuis, maar

dien hebben ze opgebeld en omdat 't jochie ook direct doktershulp nodig had, hebben ze onzen officier van gezondheid gehaald."

„Maar wat is er dan met mijn zoontje?"

„Hij schijnt alleen uitgeput te zijn van vermoeienis. Verder weet ik er ook niet meer van. Ik ben maar een loopjongen van den knecht van den bijkok en dien zeggen ze nooit veel."

Moeder lachte niet om het grapje. Ze holde in de richting van het doktershuis en liet den smid bij den ordonnans achter.

Bertha van den dokter zag Harmke's moeder 't hek inkomen en haalde haar met gulle hartelijkheid naar binnen.

„Och, me lieve mens, wat moet je geschrokken zijn. Doe die natte cape maar even af. Je jongetje ligt hier in de serre."

Moeder trok behalve haar cape ook haar doorweekte schoenen uit. Op haar kousevoeten liep ze naar de lichte serre, waar haar Harmke lag. Mevrouw had hem lekker warm met een reisdeken toegedekt en zat nu naast hem. Moeder knielde bij de divan neer.

„Harmke, mijn Harmke," zei ze zacht.

Hij sloeg loom zijn ogen op.

„Kijk," lachte mevrouw, „wij konden er geen leven in

krijgen en alleen de stem van zijn moeder doet hem wakker worden.”

Een klein, mat glimlachje trok over Harmke's gezicht. Hij strekte zijn armen uit, of hij een heel klein kindje

was en Moeder drukte hem tegen zich aan.

„Wat is er gebeurd.... Wat heb je gedaan, mijn jongske?”

Harmke gaf zelf geen antwoord, maar Bertha vertelde, dat de oude Gart-Jan haar zoontje om den dokter gestuurd had voor zijn vrouw.

„Hoe kon die den jongen er op uit sturen in dat weer?” vroeg moeder verontwaardigd. „Waarom moest hij juist mijn jongetje van de straat oppikken?”

Toen dokter thuis kwam, onderzocht hij Harmke ook nog eens.

„Mijn militaire collega heeft me al ingelicht. 't Is zoals hij gezegd heeft. 't Kereltje is uitgeput. Houd u hem maar een paar dagen in bed, vrouw Homans. Morgen kom ik wel eens naar hem kijken.”

„Mag hij lopen, dokter?”

„Geen sprake van. Harmke wordt als een koningskind naar huis gereden, hoor,” lachte de dokter. „Hij heeft het dubbel en dwars verdiend. Het was hoog tijd, dat ik bij oude Hanna kwam en als ik geen boodschap gekregen had, was het waarschijnlijk te laat geweest.”

Dokter droeg Harmke naar de auto. Moeder slofte er achter aan in de veel te grote pantoffels van Bertha.

En de cape en de natte schoenen kwamen in een hoekje van de auto te staan.

Merkte Harmke iets van die fijne autorit? Languit lag hij op de achterbank, met zijn hoofd op moeders schoot. Zijn ogen sloeg hij telkens even op. Maar zelfs dan was het, of hij niet veel zag.

Geert schrok erg, toen de doktersauto voor het huis stilhield. Maar hij durfde niets vragen vóór zijn broertje in bed lag en de dokter vertrokken was.

Harmke lag in het grote bed in de alcoof achter de kamer. 't Was het bed van vader en moeder. Drie warme kruiken had moeder bij hem gelegd en toch lag het kereltje te bibberen en te klappertanden van de kou.

„Is 't erg met Harmke, moeder? Is 't mijn schuld, dat hij ziek geworden is?” vroeg Geert.

Moeder schudde droevig het hoofd.

„'t Was wel beter geweest, als je Harmke niet alleen had gelaten. Maar jij deed het immers alleen, omdat je dacht mij te kunnen helpen.”

Moeder maakte voor zichzelf een bed op de grond. Ze kon dan de hele nacht bij Harmke blijven.

Het ging niet, zoals de dokter voorspeld had. Harmke's ziekte liep niet met een sisser af. Eer het de avond van de volgende dag was, moest vader gewaarschuwd worden om direct thuis te komen. Door de radio gebeurde dat, want niemand wist, waar vader was.

Harmke had een hevige kou gevat en lag met een ernstige longontsteking in bed.

Arme, dappere Harmke.

IX. HARMKE WORDT BETER. SLOT

Harmke leefde in een wondere wereld. Het was een wereld van witte wolken en vogels en bloemen; een wereld, waarin hij twee sterke benen had en de wonderlijkste dingen beleefde. Hij sprong en danste en schaterde het soms uit.

Maar soms verbeelde hij zich weer, dat hij leefde in de dagen voor zijn ziekte. Dan sprak hij over de taak, die iedere jongen had.

Moeder ontroerde als ze hem maar steeds hoorde vragen, of hij ook een taak had met zijn manke been. O, moeder begreep nu zo goed, wat er in haar jongen was omgegaan.

Van Gart-Jan hoorde zij, hoe het die middag was toegegaan. Gart-Jan was erg ontdaan, toen hij hoorde, wat voor gevolgen Harmke moest dragen voor zijn tocht naar den dokter.

Moeder hield de handen van Harmke vast, als hij zo erg wild om zich heen sloeg. Ze liet hem drinken, als ze aan zijn witte droge lippen zag, dat hij dorst had. Zij droogde het zweet van zijn voorhoofd en waakte bij hem al de lange dagen en nachten, dat hij in levensgevaar verkeerde.

Toen kwam er een morgen, dat de witte, uitgeteerde handjes ophielden te plukken aan de dekens. Harmke

sloeg de ogen op en keek om zich heen. Dan glimlachten zijn grote holle ogen tegen zijn moeder.

„Harmke, dag Harmke,” zei moeder zacht.

Harmke glimlachte maar weer en zuchtte eens.

„Nu is 't ergste geleden, vrouw Homans,” zei de dokter.

„Nu zal Harmke wel weer beter worden.”

En Harmke werd beter.

Er kwam een dag, dat hij gesteund door kussens, rechtop in zijn bed mocht zitten.

Wat hoorde en zag Harmke toen een wonderlijke dingen. Hij zag, dat er nog meer mannen waren dan Gart-Jan, die huilen konden. Want langs vaders wang biggelde ook een traan. En vader moest telkens weer vertellen, dat Harmke's naam door de radio omgeroepen was.

Dat vond Harmke heel gewichtig.

En Geert vertelde, dat alle jongens op school hem een kei vonden, omdat hij door 't onweer had durven gaan, over 't veld nog wel.

Harmke's gezicht straalde, toen Gart-Jan bij zijn bed kwam. Gart-Jan, die een mandje vol prachtige druiven op zijn bed zette. De oude rimpelhand bedekte de kleine, witte handen.

„Mien jungske, vergeef het me maor. Ik heb niet an oe 'edocht, toen 'k oe door dat weer stuurde. 'k Docht allenig an mien Hannao.”

„Is ze weer beter, Gart-Jan?” vroeg Harmke.
Het gezicht van den ouden man straalde.

„’t Is met haar al net als met oe, kerelke, krek een kas-plantje, maor ze leeft en is buten gevaor en dat hebbe we naost God an oe te danken.”

En toen joeg moeder ze weer allemaal de alcoof uit.

Zij sloot de deur en legde een paar boeken op bed.

„Nu stilletjes plaatjes kijken, Harmke.”

Maar Harmke kék geen plaatjes. Hij nam het boek en legde het zo, dat hij ’t plaatje zien kon, dat op de kaft stond.

De Heere Jezus zegent de kinderen.

Die kinderen waren zo dicht bij den Heiland geweest.

Dan dacht Harmke aan die middag, waarop hij zo dapper zijn taak volbracht had. Dat kon toen alleen, omdat de Heere Jezus bij mij was, dacht hij.

Toen moeder even later kwam kijken, sliep hij: Zijn hand lag op het plaatje van het boek. Moeder keek er naar.

Het ijlen van Harmke had haar wel doen begrijpen, dat haar kereltje niet alleen door dat noodweer was gegaan. Moeders gezicht straalde.

Was haar Harmke, haar manke Harmke niet rijker dan menige stevige Hollandse jongen met twee sterke benen?

INHOUD

	Blz.
I. Manke Harmke	7
II. Een knusse avond	13
III. Harmke's verjaardag	18
IV. Meesters opdracht	26
V. Vader vertrekt	30
VI. Harmke krijgt een taak	33
VII. De taak volbracht	37
VIII. Terug naar Geert	40
IX. Harmke wordt beter. Slot	50